

Briuselis, 2017 06 07
COM(2017) 295 final

**KOMISIJOS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI, TARYBAI, EUROPOS
EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI IR REGIONŲ
KOMITETUI**

Pradedama veikti Europos gynybos fondas

ĮVADAS

ES kaimyninėse šalyse didėja nestabilumas, daugėja konfliktų, randasi naujų grėsmių saugumui. Mažai tikėtina, kad artimoje ateityje padėtis pasikeistų. Šie uždaviniai yra tokio masto, kad nė viena valstybė narė pati viena nepajėgtų jų sėkmingai spręsti. Todėl piliečiai vis labiau tikisi, kad jų saugumą užtikrins Europa – tiek viduje, tiek už savo sienų.

Europos piliečių saugumas yra svarbiausias Europos prioritetas. Pripažindamos tai, valstybės narės iš naujo investuoja į gynybą. Šiuo metu 28 valstybės narės gynybai skiria 1,34 proc. BVP (27 ES valstybių narių atveju šis skaičius yra 1,32 proc.). Akivaizdu, kad reikia dėti daugiau pastangų.

Tam, kad Europa būtų pasirengusi atremti ateities grėsmes ir apsaugoti savo piliečius, ji turi stiprinti savo strateginį autonomiškumą. Tam reikia plėtoti bazines technologijas ypatingos svarbos srityse, didinti strateginius pajėgumus ir taip užtikrinti pirmavimą technologijų srityje. Vienintelis būdas patenkinti ES piliečių lūkesčius – bendradarbiauti visais lygmenimis. Skatindama bendradarbiavimą Europos Sąjunga gali padėti kuo labiau padidinti valstybių narių investicijų į gynybą rezultatus ir kokybę.

Todėl Komisijos Pirmininko J. C. Junckerio politinėse gairėse gynybos politika įvardyta kaip viena iš prioritetinių veiksmų sričių. 2016 m. Europos Sąjunga padėjo tvirtesnės Europos gynybos politikos pagrindą. Įgyvendindama ES visuotinę strategiją saugumo ir gynybos srityje Komisija priėmė išsamų gynybos dokumentų rinkinį, vienas dokumentų – Europos gynybos veiksmų planas¹.

Šiame veiksmų plane nustatytos priemonės, būtinos siekiant užtikrinti glaudesnę Europos bendradarbiavimą gynybos srityje ir didinti Europos gynybos pramonės konkurencingumą. Veiksmų plane pasiūlyta sukurti Europos gynybos fondą. Jis turėtų padėti valstybėms narėms užtikrinti, kad bendradarbiavimas būtų įprasta praktika, ir kartu plėtoti pagrindinius strateginius gynybos pajėgumus ir jų įsigyti. Europos Vadovų Taryba palankiai įvertino šią iniciatyvą ir Komisijos ketinimą 2017 m. pirmąjį pusmetį pateikti pasiūlymus sukurti Europos gynybos fondą².

Pats laikas tuos įgaliojimus vykdyti. Reikia veikti greitai. Europos gynybos fondo veiklos įgyvendinimui turėtų būti teikiama pirmenybė.

Pasistūmėta rengiant Europos gynybos fondo mokslinių tyrimų finansavimo kryptį. Šiandien Komisija teikia pasiūlymą dėl teisėkūros procedūra priimamo akto dėl Europos gynybos pramonės plėtros programos. Pasiūlyme atsižvelgiama į intensyvų dialogą su visais suinteresuotaisiais subjektais, visų pirma su valstybėmis narėmis. Glaudžiai bendradarbiauta su vyriausiąja įgaliotine bei Europos gynybos agentūra (EGA). Šiame komunikate taip pat pristatomos papildomos priemonės, kuriomis valstybės narės būtų skatinamos bendrai įsigyti gynybos pajėgumų. Tolesniuose fondo kūrimo etapuose bus imtasi kitų veiksmų.

Europos gynybos fondas turėtų tapti viena pagrindinių Europos gynybos ateities formavimo priemonių. Jis padės siekti užmojų, dėl kurių Sąjunga susitars svarstydamą įvairias galimybes sukurti Europos saugumo ir gynybos sąjungą, kaip išdėstyta diskusijoms skirtame dokumente dėl Europos gynybos ateities³.

¹ COM(2016) 950.

² Žr. 2016 m. gruodžio 15 d. Europos Vadovų Tarybos išvadų 12 punktą.

³ Žr. diskusijoms skirtą dokumentą dėl Europos gynybos ateities, COM(2017) 315.

1. Kodėl mums reikia Europos gynybos fondo?

Nors pastaraisiais metais būta įvairių iniciatyvų, Europos gynybos pramonės srityje nepakankamai investuojama į ateities pajėgumų plėtojamą ir viešuosius pirkimus, be to, investicijos nekokybiškos. Valstybės narės bendradarbiauja nepakankamai: daugiau nei 80 proc. viešųjų pirkimų vykdoma ir per 90 proc. mokslinių tyrimų ir technologijų plėtojama nacionaliniu lygmeniu. Susiskaidymas išlieka didelis: Europoje taikomos 178 skirtingos ginklų sistemos (JAV jų 30). Dėl per mažai koordinuojamo gynybos planavimo neveiksmingai naudojami mokesčių mokėtojų pinigai, atsiranda nereikalingas dubliavimasis, o gynybos pajėgų dislokavimo galimybės – nepakankamos. Valstybių narių išlaidos gynybos srityje labai skiriasi. Siekiant užtikrinti bendrus gynybos pajėgumus reikia didesnio solidarumo ir ES biudžeto lėšų.

ES lygmeniu Komisija, vyriausioji įgaliotinė ir pirmininko pavaduotoja bei EGA gali labai padėti valstybėms narėms koordinuoti planavimą ir bendrai plėtoti ateities pajėgumus. Prasminga imtis toliau nurodytų veiksmų.

- Atsižvelgiant į naują ES užmojų mastą saugumo ir gynybos srityje, sistemingai nustatyti Europos gynybos pajėgumų prioritetus. Naujas užmojų mastas nustatytas ES visuotinėje strategijoje, jam pritarė Europos Vadovų Taryba⁴. ES lygmeniu pagrindinis orientacinis dokumentas bus 2018 m. persvarstytas Pajėgumų plėtojimo planas. Prireikus bus atsižvelgiama į regioninio ir tarptautinio bendradarbiavimo iniciatyvas, padedančias įgyvendinti ES prioritetus.
- Didesnis skaidrumas ir aiškesnė politinė kryptis planuojant nacionalinius pajėgumus. Koordinuota gynybos srities peržiūra padės geriau koordinuoti nacionalinę gynybos planavimo veiklą ir užtikrinti glaudesnę Europos bendradarbiavimą gynybos srityje.
- Europos gynybos fondo numatyti bendro finansavimo mechanizmai turėtų padėti užtikrinti struktūrinius pokyčius siekiant didesnio bendradarbiavimo gynybos srityje.

Siekiant koordinuoti sprendimus dėl investicijų reikia bendrai apibrėžti poreikius ir prioritetus. Už tai ir toliau bus atsakingos valstybės narės. Kai kurie iš šių prioritetų jau buvo nustatyti, pvz., nuotoliniu būdu pilotuojamų orlaivių sistemos (dronai), degalų atsargų papildymo ore pajėgumai, palydovinis ryšys ir kibernetinė gynyba⁵. Šie prioritetai patvirtinti ES visuotinėje strategijoje. Joje nustatytos papildomos prioritetinės pajėgumų sritys, kuriose Europa turi teikti investicijų ir skatinti, be kita ko, bendradarbiaujant plėtoti šiuos pajėgumus: žvalgybos, stebėjimo ir išžvalgyimo, autonominės prieigos prie kosmoso ir nuolatinio Žemės stebėjimo, taip pat jūrų saugumo.

Itin svarbu užtikrinti didesnę valstybių narių investicijų koordinavimą visame pramoniniame cikle nuo mokslinių tyrimų iki prototipų kūrimo ir gynybos pajėgumų įsigijimo. Tai padėtų užtikrinti didesnę nacionalinių gynybos išlaidų veiksmingumą, dėl masto ekonomijos itin paskatinti inovacijas, sumažinti dubliavimo riziką, taip pat paskatinti ginkluotųjų pajėgų sąveiką ir platesnę įrangos standartizavimą. Tai taip pat leistų dalytis riziką ir sąnaudas.

Todėl Europos gynybos fondas siekia teikti būtinas paskatas kiekviename pramoninio ciklo etape. Fondo sėkmingumas bus matuojamas atsižvelgiant į gerokai padidėsančias gynybos srities išlaidas, skiriamas bendradarbiaujamiesiems gynybos projektams⁶. Fondas turi padėti

⁴ 2016 m. gruodžio 15 d. Europos Vadovų Tarybos išvados ir 2016 m. lapkričio 14 d. Tarybos išvados dėl Visuotinės ES strategijos įgyvendinimo saugumo ir gynybos srityje.

⁵ Žr. 2013 m. gruodžio 20 d. Europos Vadovų Tarybos išvadas.

⁶ Šiuo metu Europos gynybos įrangos viešųjų pirkimų dalis, skirta bendradarbiavimo projektams, yra apie 22,1 proc. 90 proc. šių bendradarbiavimo projektų yra europiniai, į juos investuota 5,1 mlrd. EUR.

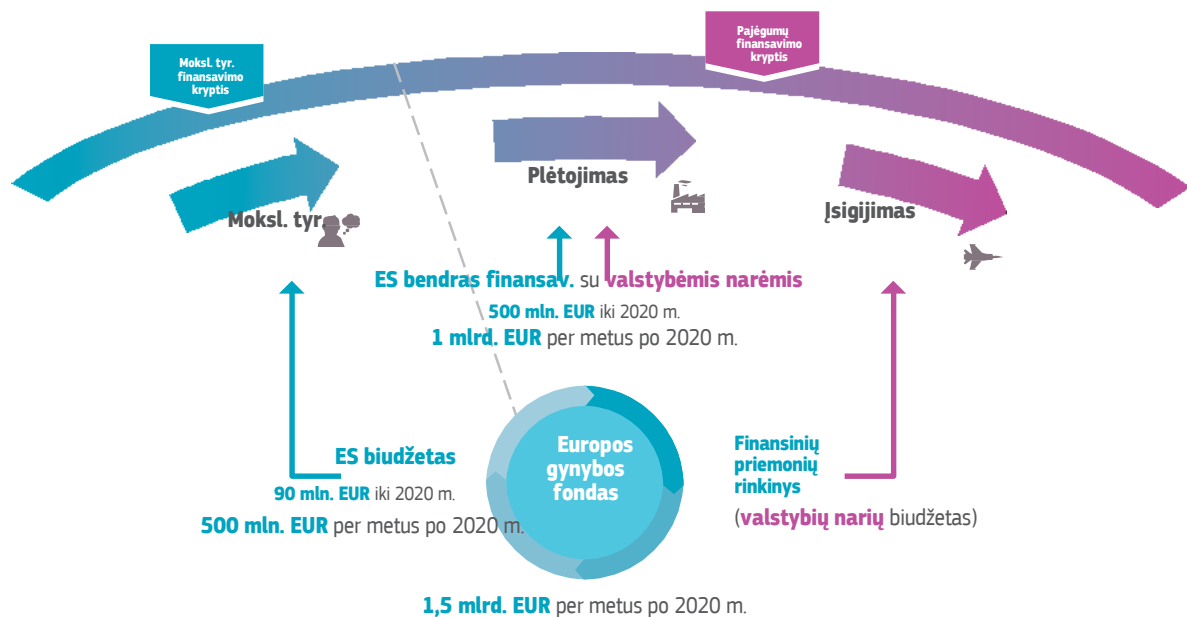
plėtoti technologinius įgūdžius ir skatinti kurti integruotas ir konkurencingas tarpvalstybines tiekimo grandines. Visą programavimo ir įgyvendinimo ciklą bus nagrinėjamos civilinio naudojimo ir atitinkamų Europos civilinės paramos programų papildomumo galimybės. Tai padės užtikrinti veiksmingiausią civiliniams ir kariniams moksliniams tyrimams, inovacijoms ir diegimo pastangoms skiriamų Europos išteklių naudojimą ir papildomumą. Bus ypač svarbu užtikrinti papildomumą su kitomis ES saugumo politikos sritimis, įskaitant kibernetinį saugumą.

2. Kas yra Europos gynybos fondas?

Europos gynybos fondą sudaro dvi teisiškai atskiros, tačiau viena kitą papildančios finansavimo kryptys (žr. 1 pav.). Ir viena, ir kita yra diegiamos palaipsniui. Finansavimo kryptis koordinuos Koordinavimo taryba, kurią sudarys Komisija, vyriausioji įgaliotinė, valstybės narės, Europos gynybos agentūra ir prireikus pramonės atstovai. ES parama biudžetui bus pritaikoma prie atitinkamo pramoninio ciklo etapo.

Įvairios programos ir priemonės, sukurtos pagal mokslinių tyrimų ir pajėgumų finansavimo kryptis, bus įtraukios, jose galės dalyvauti paramos gavėjai iš visų valstybių narių. Labai svarbu, kad priemonėmis galėtų naudotis visos įmonės, neatsižvelgiant į jų dydį ir buvimo vietą Sąjungoje. Visų pirma priemonės turėtų būti naudingos MVI, kurios yra Europos inovacijų ir tiekimo grandinių pagrindas.

1 paveikslas. Europos gynybos fondas

Dinamasis poveikis valstybių narių investicijoms; tikslas – pasiekti **dar 5 mlrd. EUR** per metus bendros įrangos srityje

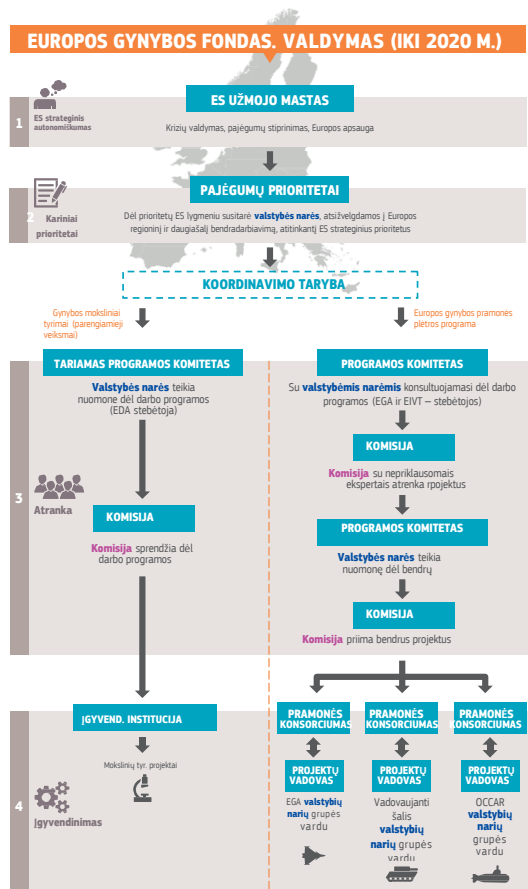
Pagal mokslinių tyrimų finansavimo kryptį jau pradėdama ES lygmeniu finansuoti bendradarbiaujamuosius mokslinius tyrimus novatoriškų gynybos produktų ir technologijų srityje. Pirmieji žingsniai kuriant būsimą programą žengti pradėjus bandomąjį projektą ir ėmusis parengiamųjų veiksmų; bendras numatytas biudžetas – 90 mln. EUR per trejus metus⁷. Parengiamųjų veiksmų lėšomis finansuojamais projektais, tarp kurių gali būti vykdomas nuolatinis struktūrizuotą bendradarbiavimą plėtojamų projektų, atsižvelgiama į gynybos pajėgumų prioritetus, dėl kurių ES lygmeniu susitarė valstybės narės. Programa bus

⁷ C(2017) 2262.

visapusiškai finansuojama iš ES biudžeto taikant tikslinę ES programą pagal kitą daugiametę finansinę programą (DFP). Numatomas biudžetas bus 500 mln. EUR per metus. Pasiūlymas dėl gynybos mokslinių tyrimų programos bus pateiktas 2018 m., kad programa pradėtų veikti 2021 m. sausio 1 d. Būsimai gynybos mokslinių tyrimų programai bus naudinga pritaikyta valdymo struktūra, kuria atsižvelgiama į gynybos sektoriaus ypatumus. Programa bus parengta atsižvelgiant į patirtį, sukauptą vykdant bandomąjį projektą, parengiamuosius veiksmus ir programos „Horizontas 2020“ valdymo struktūras.

Pagal pajėgumų finansavimo kryptį, kurios siektina orientacinė suma – 5 mlrd. EUR per metus vidutinės trukmės laikotarpiu, bus remiamas pagrindinių gynybos pajėgumų bendras plėtojimas ir bendras išsigijimas. Taip bus paisoma gynybos pajėgumų prioritetų, dėl kurių ES lygmeniu susitarė valstybės narės. Nors įnašus pajėgumų finansavimo kryptčiai daugiausia skirs valstybės narės, iš ES biudžeto bus skiriama lėšų bendradarbiavimui gynybos srityje skatinti, mažinant riziką pradinuose pramonės plėtros ciklo etapuose. Tokie įnašai, teikiami pagal Gynybos pramonės plėtros programą, padės didinti Europos gynybos pramonės konkurencingumą. Šie įnašai padės valstybėms narėms sutelkti finansavimą, padėsiantį pradėti ir vykdyti bendrus plėtojimo projektus Europos gynybos pramonės srityje. Reikalavimas, kad valstybės narės turi išipareigoti skirti bendrą finansavimą galutinio produkto arba technologijų tolesnio plėtojimo arba viešųjų pirkimų reikmėms, padės ES finansavimą ir investicijas nukreipti į perspektyvius projektus prioritėtinėse srityse. Lankstus finansinių priemonių rinkinys suteiks įvairių galimybių tenkinti skirtingus valstybių narių poreikius pradant bendradarbiaujamąsias plėtojimo programas po prototipo kūrimo etapo, taip pat vykdant bendrą išsigijimą.

2 paveikslas. Europos gynybos fondo valdymas iki 2020 m.

3. Fondo mokslinių tyrimų finansavimo krypties kūrimas. Gynybos produktų ir technologijų mokslinių tyrimų rėmimas

Gynybos moksliniai tyrimai yra itin svarbūs siekiant plėtoti pagrindinius ateities pajėgumus, užpildyti technologijų spragas ir kartu užkirsti kelią besiformuojančioms ir ateities grėsmėms saugumui Europoje. Jie padeda įgyti būtinos praktinės patirties ir įgūdžių technologijų srityje.

Komisija sutelks ES lėšų, kad suteiktų svėro poveikį nacionalinėms gynybos mokslinių tyrimų programoms ir jas papildytų. Daugiausia dėmesio bus skiriama bendradarbiaujamiesiems gynybos moksliniams tyrimams ir technologinės plėtros veiklai, taip pat mokslinių tyrimų ir technologinės plėtros (MTTP) subjektų bendradarbiavimo skatinimui visoje Europoje, atsižvelgiant į gynybos pajėgumų prioritetus, dėl kurių ES lygmeniu susitarė valstybės narės. Bus taikomas dviejų etapų metodas: po pradinių gynybos mokslinių tyrimų parengiamųjų veiksmų pagal kito laikotarpio daugiametę finansinę programą bus sukurta tvirtesnė ES gynybos mokslinių tyrimų programa.

a. Gynybos mokslinių tyrimų parengiamieji veiksmai

Finansavimo sprendimas pradėti gynybos mokslinių tyrimų parengiamuosius veiksmus priimtas balandžio 11 d.⁸ Kartu su bandomuoju projektu tai yra pirmas kartas, kai iš ES biudžeto bus remiami veiksmai gynybos MTTP srityje.

Susitarta, kad 2017 m. biudžetas bus 25 mln. EUR. Komisija pasiūlė 40 mln. EUR biudžetą 2018 m. ir 25 mln. EUR 2019 m. (taigi iš viso – 90 mln. EUR). Parengiamieji veiksmai apims mokslinių tyrimų sritis⁹, kurios labai svarbios siekiant plėtoti pagrindines gynybos sistemas. Remiantis valstybių narių nustatytais prioritetais (be kita ko, per EGA) tai yra gynybos mokslinių tyrimų srities parodomasis technologijų projektas ir įvairūs veiksmai ypatingos svarbos gynybos technologijų, ateities ir besiformuojančių revoliucingųjų technologijų bei standartizacijos ir sąveikos srityse. Taip pat bus finansuojamas strateginis technologijų numatymas.

EGA Komisijos vardu valdo parengiamųjų veiksmų metines darbo programas pagal įgaliojimo susitarimą, pasirašytą gegužės 31 d. Ji turi vertingų žinių ir gynybos mokslinių tyrimų projektų organizavimo ir valdymo patirties. Be to, EGA padėjo valstybėms narėms ir Komisijai nustatyti mokslinių tyrimų temas ir padės pasinaudoti mokslinių tyrimų rezultatais.

Įgyvendinti parengiamuosius veiksmus Komisijai padės valstybių narių ekspertų grupė ir patariamoji grupė, į kurią bus sukviesti pramonės, mokslinių tyrimų ir technologijų organizacijų, akademinės bendruomenės, EGA ir Europos išorės veiksmų tarnybos (EIVT) ekspertai.

Konkretūs įgyvendinimo aspektai parengti glaudžiai konsultuojantis su valstybėmis narėmis ir gynybos pramonės subjektais, atsižvelgiant į gynybos mokslinių tyrimų veiklos ypatumus. ES parama bus daugiausia teikiama dotacijų forma. Šiandien skelbiami pirmieji kvietimai teikti pasiūlymus. Pasiūlymai bus vertinami atsižvelgiant į jų pažangumą, poveikį, kokybę ir įgyvendinimo veiksmingumą. Gynybos etinių ir teisinių klausimų ekspertų grupė juos peržiūrės atsižvelgdama į etinius, teisinius ir socialinius aspektus.

Pirmuosius dotacijų susitarimus numatoma pasirašyti iki 2017 m. pabaigos. Komisija kasmet peržiūrės parengiamųjų veiksmų įgyvendinimo pažangą.

⁸ C(2017) 2262.

⁹ Šie veiksmai susiję su autonominių platformų technologijų centrais, taip pat C4ISR (vadovavimu, kontrole, ryšiais, kompiuteriais, žvalgyba, sekimu ir išžvalgymu), poveikiu, pajėgų apsauga ir kareivių sistemomis.

Pasiekti tarpiniai tikslai

- Susitarimas su Europos Parlamentu ir Taryba dėl 25 mln. EUR, skirtų 2017 m. parengiamiesiems veiksams.
- Priimtas finansavimo sprendimas pradėti parengiamuosius veiksmus.
- Susitarimas dėl darbo programos ir dalyvavimo sąlygų (į kurią atsižvelgiama kvietimuose teikti pasiūlymus ir pavyzdiniuose dotacijų susitarimuose).
- Pasirašytas įgaliojimo susitarimas su EGA.
- Paskelbti pirmieji kvietimai teikti pasiūlymus. Kvietimai visų pirma susiję su bepiločių sistemų jūrų aplinkoje parodomuoju technologijų projektu, pajėgų apsauga ir kareivių sistemomis.

Tolesni veiksmai

- Pirmųjų dotacijų susitarimų pasirašymas – 2017 m. gruodžio mėn.
- Biudžeto užtikrinimas 2018 m. ir 2019 m.; siekiama, kad 2017–2019 m. bendra suma būtų 90 mln. EUR.

b. Specialios ES gynybos mokslinių tyrimų programos kūrimas

Parengiamieji veiksmai yra svarbus pirmas žingsnis, tačiau jų trukmė ir apimtis bus ribotos. Jų tikslas bus parodyti ES finansuojamų gynybos MTTP pridėtinę vertę ir paruošti dirvą specialiai ES gynybos mokslinių tyrimų programai pagal kito laikotarpio daugiametę finansinę programą (po 2020 m.). Šiuo pereinamuoju laikotarpiu bus plačiai konsultuojamasi su visais suinteresuotaisiais subjektais, įskaitant ES institucijas. Siekdama paremti šį dialogą Komisija dėl pagrindinių būsimos gynybos mokslinių tyrimų programos aspektų taip pat konsultuosis su parengiamųjų veiksmų reikmėms sukurta ekspertų grupe.

Būsima gynybos mokslinių tyrimų programa daugiausia dėmesio bus skiriama tikslinei mokslinių tyrimų veiklai, padedančiai plėtoti su gynyba susijusius produktus ir novatoriškas technologijas. Programa turėtų būti grindžiama pajėgumais, ja daugiausia dėmesio turėtų būti skiriama ypatingos svarbos gynybos technologijoms, taip pat bandomajai ir revoliucingajai mokslinių tyrimų veiklai, galinčiai padėti Europos gynybos pramonei pirmauti technologijų srityje. Padedamos EGA valstybės narės nustatys gynybos pajėgumų ir MTTP prioritetus. Komisija į juos atsižvelgs būsimoje gynybos mokslinių tyrimų programoje. Projektai, dėl kurių paprastai prireiks bendradarbiauti tarptautiniu lygmeniu, bus atrenkami padedant ekspertams, atsižvelgiant į aiškiai apibrėžtus kriterijus, pvz., pažangumą ir poveikį. Būsimoje programoje turėtų dalyvauti daug įvairių subjektų, įskaitant MVĮ.

Reikės nustatyti tikslų santykį su programa, kuri bus vykdoma po programos „Horizontas 2020“. Gynybos mokslinių tyrimų programa turėtų būti finansuojama atskirai nuo civilinių mokslinių tyrimų programos ir neturėtų turėti jai įtakos.

Siekiant tenkinti visuomenės lūkesčius ir atsižvelgiant į didelį užmojų mastą, būsimai gynybos mokslinių tyrimų programai reikia nemažo biudžeto. Europos gynybos veiksmų plane Komisija nurodė orientacinę sumą – 500 mln. EUR per metus. Tai suteiktų galimybę ES tapti viena didžiausių investuotojų į gynybos MTTP ir pirmąja investuotoja į bendradarbiaujamuosius gynybos mokslinius tyrimus.

Bandomojo projekto ir parengiamųjų veiksmų valdymo patirtis padės formuoti būsimą EGA vaidmenį ir bendrą būsimos programos valdymą. Atsižvelgiant į esamas struktūras ir žinias,

bus nagrinėjamos įvairios galimybės, kaip užtikrinti, kad prie programos rengimo ir įgyvendinimo prisidėtų pramonės suinteresuotieji subjektai.

Tolesni veiksmai

- Rengiant programą tęsiamas dialogas su valstybėmis narėmis, Europos Parlamentu, Taryba, EGA, pramonės atstovais, MTTP organizacijomis ir kitais suinteresuotaisiais subjektais.
- Pasiūlymo ir poveikio vertinimo priėmimas 2018 m., atsižvelgiant į kitą daugiametę finansinę programą.

4. Fondo pajėgumų finansavimo krypties kūrimas. Pagrindinių gynybos pajėgumų bendras plėtojimas ir bendras įsigijimas

Ekonominiai argumentai už bendrą plėtojamą ir viešuosius pirkimus tvirti, tačiau yra ir nemažų sunkumų. Siekiant vykdyti bendradarbiaujamąsias plėtojimo ir viešųjų pirkimų programas reikia bendrai įvertinti grėsmes ir poreikius, o dalyvaujančios valstybės narės ir pramonė turi palaikyti veiksmingą partnerystę. Siekiant bendrų investicijų plėtojimo arba viešųjų pirkimų etape taip pat reikia suderinti nacionalinius gynybos planavimo ir biudžeto ciklus. Didelės išankstinės sąnaudos ir ilga projektų trukmė gali atgrasyti nuo svarbių investavimo sprendimų.

Kai kurie gynybos plėtojimo projektai, būtini siekiant užtikrinti pagrindinius ateities pajėgumus, nebuvo tęsiami, nors pradiniam MTTP etapams ir buvo suteiktas finansavimas. Todėl ypač svarbu sumažinti atotrūkį tarp mokslinių tyrimų ir technologinės plėtros, t. y. užtikrinti, kad mokslinių tyrimų rezultatai būtų toliau plėtojami ir taip būtų kuriami reikiami pajėgumai. Šiame ciklo etape kyla nemaža techninė ir finansinė rizika, kurios pavienės valstybės narės gali nenorėti arba negalėti prisiimti. Ypač prototipų plėtojimo ir bandymo reikmėms reikia didelių išankstinių sąnaudų, o technologinė rizika šiame etape lieka didelė. Vykdamas bendradarbiavimo programas šias problemas spręsti lengviau, todėl dažnai sėkmingai užtikrinami pažangiausi pajėgumai, kuriais šiuo metu naudojasi valstybių narių ginkluotosios pajėgos.

Vienas pagrindinių pavyzdžių – Europos bendradarbiavimas raketų technologijų srityje: investicijos, pvz., į sparnuotąsias raketas „Storm Shadow“ / SCALP arba raketas „oras-oras“, rodo, kad bendradarbiavimo programos gali labai padėti siekti masto ekonomijos, standartizacijos ir sąveikos.

Raketa „Meteor“, kurią Švedijos oro pajėgos pradėjo naudoti 2016 m., laikoma viena pajėgiausių didelių atstumų raketų „oras-oras“. Ši sistema buvo sukurta siekiant patenkinti šešių valstybių narių (Jungtinės Karalystės, Prancūzijos, Vokietijos, Italijos, Ispanijos ir Švedijos) poreikius ir bus naudojama bent trijose Europos platformose¹⁰.

Tokie projektai kaip „Eurofighter Typhoon“ taip pat rodo, kad bendradarbiaujamosios Europos gynybos programos gali turėti ekonominės naudos platesniu mastu. Programos „Typhoon“ tyrimas¹¹ parodė, kad ji padėjo dalyvaujančiose valstybėse narėse sukurti maždaug 100 000 darbo vietų, nemažai jų – aukštos kvalifikacijos darbuotojams. Ji buvo labai naudinga technologijų srityje, atsirado jos atšakų. Be to, programa padėjo užtikrinti kituose

¹⁰ „Eurofighter Typhoon“, „Dassault Rafale“ ir „Saab Gripen“. Raketą numatoma integruoti ir į „Lockheed F-35 Lightning II“.

¹¹ Hartley, „The industrial and economic benefits of Eurofighter Typhoon“, Jorko universitetas, 2008 m.

sektoriuose lengvai pritaikomų įgūdžių ir net prisidėjo prie šiuolaikinės verslo praktikos diegimo pramonėje.

Pajėgumų finansavimo krypties poveikis Europos gynybos pramonės konkurencingumui
- Strateginių pajėgumų prioritetų nustatymas, visų pirma pagal Pajėgumų plėtojimo planą, kartu su daugiamečio finansavimo programa turėtų paskatinti pramonę investuoti į inovacijas.
- Pajėgumų finansavimo kryptis turėtų padėti priimti politinius sprendimus pradėti bendradarbiavimo programas, paspartinti jų vykdymą ir skatinti inovacijas Europos gynybos pramonės tiekimo grandinėse.
- Pajėgumų finansavimo kryptis turėtų paskatinti telkti paklausą. Dėl to pramonėje bus kuriama bendrųjų įmonių ir galbūt bus konsoliduota Europos pramonės struktūra.
- Pajėgumų finansavimo kryptis turėtų paskatinti bendrą pirkimą. Dėl to Europos gynybos pramonė galės pasiekti masto ekonomiją ir taip sustiprinti Europos gynybos pramonės konkurencingumą pasauliniu mastu.

a. Bendro plėtojimo skatinimas vykdant Europos gynybos pramonės plėtros programą

Pajėgumų finansavimo krypties varomoji jėga bus valstybės narės ir jų poreikiai bei ištekliai. Tačiau ES gali papildyti nacionalinį finansavimą ir teikti paskatų pradėti vykdyti bendradarbiaujamuosius plėtojimo projektus. Šiandienos pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo sukuriama Europos gynybos pramonės plėtros programa, yra svarbus žingsnis šia linkme. Pasiūlyme numatytas 500 mln. EUR biudžetas dvejiems metams, 245 mln. EUR 2019 m. ir 255 mln. EUR 2020 m.

Pagal Europos gynybos pramonės plėtros programą bus bendrai finansuojama dalis plėtojimo sąnaudų. Taigi pagal programą skiriama 500 mln. EUR suma galėtų padėti pasiekti didelę bendrą investicijų sumą – bent 2,5 mlrd. EUR per dvejus metus – bendrų gynybos pajėgumų plėtojimo etape.

Europos gynybos pramonės plėtros programa remia pramonę plėtojimo etape – bus bendrai investuojama į pažangiuosius produktus ir technologijas. Programa taip pat galėtų paskatinti komercinių inovacijų iš tokių sričių kaip dirbtinis intelektas, didieji duomenys, kibernetinė gynyba, robotika ir itin spartus skaičiavimas perėmimą į būsimus gynybos projektus.

Programos paramos gavėjų išplėtoti bendradarbiavimo projektai turės padėti siekti ES saugumo ir gynybos interesų, visų pirma atsižvelgiant į pajėgumų prioritetus, dėl kurių bendrai ES lygmeniu susitarė valstybės narės (pagal Pajėgumų plėtojimo planą) ir į Europos regioninį arba daugiašalį bendradarbiavimą, atitinkantį ES strateginius prioritetus. Skatinami tikslo didinti mūsų gynybos pramonės konkurencingumą, projektai turėtų padėti siekti Visuotinėje ES užsienio ir saugumo politikos strategijoje nustatytą saugumo ir gynybos srities užmojų, susijusių su krizių valdymu ir Europos apsauga.

Programa papildys mokslinių tyrimų finansavimo kryptį – visų pirma bus remiama bendrais techniniais reikalavimais grindžiama veikla po mokslinių tyrimų. Programa padės pramonei pradėti bendradarbiaujamąsias plėtojimo programas arba naujinti jau esamas – bus remiamas bendrų techninių reikalavimų nustatymas, galimybių studijos ir prototipų kūrimas bei bandymas. Programa taip pat gali būti naudojama visos ES pramonės ir technologijų uždavinių ir konkursų reikmėms ir padėti naudotis Europos technologinės ir pramoninės bazės įvairove. Programa turėtų remti novatoriškas MVI ir palengvinti jų įtraukimą į Europos tiekimo grandines. Ji turėtų sumažinti susiskaidymą, kuris gali trukdyti pasiekti masto

ekonomiją ir tarpvalstybinę veiklą. Finansinė parama visų pirma gali būti teikiama kaip dotacijos arba finansinės priemonės. Pagal programą bus dengiama tik dalis plėtojimo sąnaudų.

Iš pradžių programa apims 2019–2020 m. laikotarpį. Bus priimtini tik projektai, kuriuose dalyvauja bent trys bendrovės iš ne mažiau kaip dviejų valstybių narių. Bendradarbiavimo projektus gali valdyti projekto vadovas, parinktas bendrai projektą finansuojančių valstybių narių. Programa apims skirtingų rūšių projektus. Ji turėtų būti naudinga tiek didelėms bendrovėms, tiek MVĮ gynybos sektoriuje, taigi ji bus įtrauki: galės dalyvauti įvairios įmonės ir valstybės narės. Taip bus didinamas pramonės tarpvalstybinis bendradarbiavimas ir viso gynybos pramonės sektoriaus konkurencingumas. Todėl dalis bendro biudžeto bus skiriama projektams, kuriuose MVĮ gali dalyvauti tarpvalstybiniu lygmeniu.

Išsamesnė programa bus parengta pagal kitą daugiametę finansinę programą, atsižvelgiant į pradinę patirtį. Būsima programa galbūt galėtų būti taikoma įvairesniems projektams nei dabartinė, atsižvelgiant į ribotą jos taikymo sritį ir trukmę.

Kalbant apie valdymą, Komisija bus atsakinga už bendrą programos vykdymą. Tačiau tam tikras užduotis ji gali patikėti įgyvendinančiajai institucijai. EGA atliks svarbų vaidmenį nustatant pajėgumų prioritetus, taip pat derinant techninius reikalavimus. Ji dalyvaus stebėtojos teisėmis programos komitete, sudarytame iš valstybių narių atstovų, taip pat patariamąjoje grupėje, sudarytoje iš pramonės atstovų ir kitų gynybos sektoriaus ekspertų. Be to, EIVT bus įtraukta į programą, įskaitant programos komiteto darbą pagal taikomas taisykles. Programos komitetas Komisijai teiks nuomonę dėl metinės darbo programos ir lėšų skyrimo atrinktiems bendradarbiavimo veiksams.

Programa užtikrinama sąveika su nuolatinio struktūrizuoto bendradarbiavimo pajėgumų ramsčiu. Šis bendradarbiavimas yra viena pagrindinių Sutartyje nustatytų priemonių, padedančių siekti ES masto užmojų saugumo ir gynybos srityje, didinti ES operatyvinius pajėgumus, stiprinti glaudesnę bendradarbiavimą plėtojant gynybos pajėgumus ir didinti šio plėtojimo veiksmingumą. Vykdamas nuolatinį struktūrizuotą bendradarbiavimą parengtais projektais būtų užtikrinamas glaudesnis įvairių valstybių narių įmonių bendradarbiavimas. Šie projektai tiesiogiai padėtų siekti programos tikslų, todėl numatoma, kad padidėtų tokių projektų finansavimo norma.

Tačiau, atsižvelgiant į tai, kad programa skirta platesniam mastui projektų, nuolatinio struktūrizuoto bendradarbiavimo vykdymas nebus būtina sąlyga paramai pagal programą gauti. Gali būti svarstoma ir galimybė remti kitus projektus, kuriais prisidedama prie bendrai sutartų pajėgumų prioritetų plėtojimo, įskaitant projektus, vykdomus pagal EGA sistemą arba grindžiamus regioniniu bendradarbiavimu ir atitinkančius ES saugumo ir gynybos interesus.

Tolesni veiksmai

- Diskusijos su valstybėmis narėmis, kad būtų pradėti pirmieji projektai, kuriems galėtų būti suteikta parama pagal Europos gynybos pramonės plėtros programą.
- Teisės aktų leidėjai turėtų skubiai išnagrinėti ir priimti pasiūlymą. Tam prireiks tvirtos Europos Parlamento ir Tarybos paramos. Todėl Europos gynybos pramonės plėtros programą Komisija pasiūlys kaip vieną teisėkūros prioritetų, kuriems trys institucijos turėtų teikti pirmenybę. Jeigu iki 2018 m. pradžios būtų susitarta su Europos Parlamentu ir Taryba, 2019 m. būtų galima finansuoti pirmuosius projektus.
- Platesnio užmojo Gynybos pramonės plėtros programos ir poveikio vertinimo parengimas pagal kitą daugiametę finansinę programą, numatant orientacinę 1 mlrd.

EUR sumą kasmet, siekiant sukurti sąlygas reikšmingoms metinėms investicijoms į bendrus gynybos pajėgumus Europoje.

b. Žvilgsnis į ateitį. Sąlygų bendrai įsigyti pajėgumus sudarymas

Gynybos pajėgumų plėtojimas ir įsigijimas iš esmės susiję, ypač kiek tai susiję su finansavimu. Tam kad galėtų naudotis Europos gynybos pramonės plėtros programos parama, pramonė turės įrodyti, kad valstybės narės įsipareigojo bendrai finansuoti tolesnį tinkamų veiksmų plėtojimą, taip pat koordinuotai pirkti galutinį produktą arba technologiją, be kita ko, prireikus vykdydamos bendrus viešuosius pirkimus. Toks įsipareigojimas padėtų užtikrinti, kad įnašas iš ES biudžeto būtų suteikiamas tik projektams, kurių atveju galima pagrįstai tikėtis, kad baigus plėtojimo etapą bus rengiami viešieji pirkimai, ir dėl kurių bendradarbiaujama, siekiant optimizuoti investicijas ir užtikrinti sąveiką.

Už viešuosius pirkimus iš esmės toliau lieka atsakingos valstybės narės. Todėl būtina išnagrinėti kitas paskatas, siekiant paskatinti bendresnį gynybos įrangos įsigijimą, atsižvelgiant į jo teikiamą naudą sąveikumo, masto ekonomijos, perspektyvios Europos pramoninės bazės, galimybės sutaupyti išlaidų techninei priežiūrai per gyvavimo ciklą, logistinės paramos, mokymo priemonių ir valdymo struktūros požiūriu. Tokios paskatos galėtų sudaryti sąlygas rasti daugiašalių įrangos ir bendros atsakomybės sprendimų, kurie galėtų itin naudingi pajėgumams, kurie nėra naudojami nuolat (pvz., strateginių transportavimo išteklių).

Finansinių priemonių rinkinys

Nors kalbant apie gynybos pajėgumų įsigijimą ES biudžeto vaidmuo ribotas, Komisija gali įvairiais būdais padėti valstybėms narėms. Visų pirma ji gali padėti joms gynybos pajėgumų įsigyti naudojantis tinkamiausiomis finansinėmis priemonėmis, padedančiomis sutaupyti lėšų. Šiuo metu dėl bendradarbiaujamųjų viešųjų pirkimų projektų susijusios valstybės narės derasi ir juos įgyvendina *ad hoc* pagrindu. Žinios ir geriausia patirtis apie galimas finansines priemones nėra sistemingai fiksuojamos arba standartizuojamos ir jomis nesidalijama visų valstybių narių labui. Be to, nors valstybės narės turi nemažai nacionalinių žinių ir patirties nacionalinių viešųjų pirkimų gynybos srityje, joms trūksta žinių ir priemonių bendradarbiavimo projektų atveju. Informacija ir priemonės, reikalingos optimalioms finansinėms priemonėms užtikrinti, nėra prieinamos vienoje platformoje. Kiekvieno bendradarbiaujamojo plėtojimo ir viešųjų pirkimų projekto reikalavimai ir ypatumai unikalūs, todėl nebūtų tinkama taikyti vieno požiūrio visiems atvejams. Tačiau tam tikros bendradarbiavimo projektų problemos kartojasi, todėl vertėtų turėti parengtą priemonių rinkinį ir žinių, kaip prireikus juo būtų galima naudotis konkrečiau projekto reikmėms. Komisija, bendradarbiaudama su valstybėmis narėmis, nustatė dažniausiai pasitaikančias problemas ir galimus jų sprendimo būdus.

- Pirmasis uždavinys – sąveikos užtikrinimas ir biudžeto išlaidų sinchronizavimas: valstybių narių tarpusavio bendradarbiavimas gali padėti užtikrinti sąveiką ir masto ekonomiją, tačiau kurti tokią sąveiką dažnai kliūdo nepakankamas biudžeto įnašų planavimo sinchronizavimas ir dėl to bendradarbiavimo projektams gali būti per vėlai suteikiama fiskalinių išteklių. Galimas šio uždavinio sprendimo būdas – sutelkti nacionalinius išteklius konkrečioms bendradarbiavimo projektams¹² finansuoti. Taip

¹² Vienas iš sutelkimo mechanizmo pavyzdžių yra EGA bendradarbiavimo finansinis mechanizmas, kurio sukūrimui EGA ministrų valdančioji taryba pritarė 2017 m. gegužės 18 d. Netrukus bus pradėtos derybos su valstybėmis narėmis dėl susitarimo dėl programos.

būtų užtikrinama galimybė reikiamu mastu ilgą laiką koordinuoti ir sinchronizuoti biudžetą ir išvengti lėšų trūkumo konkrečiais metais.

- Antrasis uždavinys – sąžiningas rizikos ir išlaidų pasidalijimas: pajėgumų plėtojimo sąnaudas iš pradžių galėtų patirti tik (nedaug) dalyvaujančių valstybių narių, nors vėliau pajėgumai galėtų praversti ir kitoms valstybėms narėms (pvz., standartizuoti viešieji pirkimai). Galima parengti sąnaudų padengimo mechanizmus, pagal kuriuos šioms valstybėms narėms kitos pajėgumų viešuosiuose pirkimuose dalyvaujančios valstybės narės mokėtų „kompensaciją“. Be kita ko, būtų galima kurti su projektu susijusias finansines įmones. Prireikus šiomis įmonėmis būtų galima naudotis teikiant su projektu susijusias kapitalo priemones (skolą ar nuosavą kapitalą), siekiant suteikti galimybę sukurti lankstesnę struktūrą ir užtikrinti galimybę prireikus visapusiškai naudotis ištekliais.
- Trečiasis uždavinys – išvengti finansavimo apribojimų tiekimo grandinėse: pajėgumai plėtojami skirtingose gynybos tiekimo grandinės dalyse – stambūs sistemos teikėjai yra pagrindiniai rangovai, tačiau prisideda ir MVĮ, taip pat tarpinės bendrovės kaip subrangovės. Pastarosios gali būti sunku gauti reikiamą finansavimą. Siekiant įveikti šiuos sunkumus būtų galima naudoti tikslines finansines priemones, pvz., garantijas, (sub)rangovams skirtoms paskoloms padengti.
- Be to, labiau optimizuoti veiklą ir užtikrinti, kad valstybių narių bendradarbiavimas būtų naudingesnis, padėtų svarstomos galimybės sukurti alternatyvias pajėgumų galutinių nuosavybės teisių struktūras (pvz., bendros nuosavybės arba išperkamosios nuomos struktūras).

Visos minėtos priemonės bus Europos gynybos fondo finansinių priemonių rinkinio dalis. Finansinių priemonių rinkinį sudarys įvairių rūšių priemonės, kuriomis valstybės narės galės naudotis bendradarbiaujamojo plėtojimo ir viešųjų pirkimų finansavimo uždaviniams spręsti. Finansinių priemonių rinkiniu valstybės narės galės naudotis savanorišku pagrindu. Visų pirma tai bus standartizuotos ir iš anksto nustatytos finansinės priemonės, kuriomis valstybės narės galės lanksčiai naudotis, siekdamos bendrai finansuoti projektus, remiamus iš ES biudžeto, prototipo kūrimo etape, tačiau ne vien jame.

Trumpuoju laikotarpiu kartu su valstybėmis narėmis bus įsteigtas *ad hoc* komitetas, siekiant išplėtoti parengtas naudoti standartizuotas priemones, padėsiančias valstybėms narėms prireikus sparčiai pasinaudoti finansinių priemonių rinkiniu. Be kita ko, tai gali būti tokie elementai kaip standartiniai šablonai, sąlygų dokumentų projektai, standartinės priemonės, skirtos su projektu susijusioms specialiosios paskirties finansinėms įmonėms kurti, taip pat būtinų preliminarinių sutarčių šablonai. Šį *ad hoc* komitetą sudarys gynybos ir finansų / ūkio ministerijų, EIVT, EGA atstovai¹³ ir kiti susiję suinteresuotieji subjektai. Bus kuo plačiau naudojamosi esamomis struktūromis, mechanizmais ir valstybių narių įgyta bendradarbiaujamojo gynybos projektų finansavimo patirtimi, siekiant užtikrinti geriausią praktiką ir vengti dubliavimosi. Komisija remis šią veiklą, naudosis panašių priemonių kitose politikos srityse naudojimo patirtimi ir padės pritaikyti tas priemones prie gynybos konteksto.

Be to, Komisija įsteigs vidaus darbo grupę, kuri prireikus padės valstybėms narėms taikyti finansinių priemonių rinkinį konkrečių bendradarbiaujamųjų viešųjų pirkimų projektų atveju. Pavyzdžiui, ji nurodys, kodėl įvairių rūšių finansavimo priemonės, įskaitant išankstinės nuosavo kapitalo įmokas ir tarpinį finansavimą išduodant kapitalo rinkos priemones, naudinga

¹³ Visų pirma bus visapusiškai naudojamosi EGA žiniomis, įgytomis kuriant bendradarbiavimo finansinį mechanizmą.

naudoti su projektu susijusių finansinių įmonių reikmėms. Be to, darbo grupė bus vienas bendras informacinis punktas, galintis naudotis Komisijos patirtimi, įgyta kitose srityse, susijusiose su bendradarbiaujamaisiais viešųjų pirkimų projektais, pavyzdžiui, ES konkurencijos ir gynybos srities viešųjų pirkimų teisės laikymosi arba fiskalinių sąskaitų statistinio vertinimo klausimais. Taigi vidaus darbo grupė būtų vieno langelio principu Komisijos kompetencijos srityse veikianti grupė, teikianti konsultavimo, administracines ir prireikus finansines paslaugas valstybėms narėms, norinčioms vykdyti bendradarbiaujamuosius viešųjų pirkimų projektus¹⁴. Taigi Komisija gali būti patikima partnerė valstybėms narėms siekiant vykdyti bendrus viešuosius gynybos pajėgumų pirkimus.

Žvelgiant į dar tolesnę ateitį bus nagrinėjama, ar naudinga sukurti nuolatinę finansinę struktūrą, nesusijusią su konkrečių projektų kontekstu. Atsižvelgiant į jos tikslą ir finansinį profilį, tokia nuolatinė struktūra galėtų suteikti papildomų finansinių paskatų bendradarbiaujant plėtoti ir pirkti pajėgumus valstybėse narėse, įskaitant jos vietą bendroje fiskalinėje sistemoje¹⁵. Priklausomai nuo galutinės galimo būsimo nuolatinio struktūrizuoto bendradarbiavimo formos ir atsižvelgiant į jo įtraukų pobūdį, taip pat bus apsvarstyta galimybė pagrindinius finansinių priemonių rinkinio elementus suderinti su šio bendradarbiavimo sistema.

Tolesni veiksmai

- *Ad hoc* komiteto sukūrimas kartu su valstybėmis narėmis ir atitinkamais suinteresuotaisiais subjektais, siekiant sukurti standartizuotą pradinį rinkinį priemonių, kurios galėtų būti įtrauktos į finansinių priemonių rinkinį.
- Pagal vieno langelio principą veikiančios Komisijos vidaus darbo grupės sukūrimas. Ji teiktų paramą valstybėms narėms dėl konkrečių bendradarbiaujamųjų viešųjų pirkimų projektų, be kita ko, taikytų finansinių priemonių rinkinį, ir teiktų kitas konsultacines, finansines ir administracines paslaugas.
- Tolesnis galimybės sukurti nuolatinę finansinę struktūrą, neapsiribojant projektų kontekstu, nagrinėjimas, siekiant suteikti papildomų finansinių paskatų bendradarbiaujant plėtoti pajėgumus.

5. Integruotų Europos tiekimo grandinių ir konkurencingų MVĮ rėmimas

Nors pajėgumų plėtojimas paprastai yra visiškai finansuojamas viešosiomis lėšomis, pramonė dažnai prisiima nemažą dalį rizikos. Tai ypatingas uždavinys mažesniems tiekėjams, kurie dažnai turi prisitaikyti ir nuolat modernizuoti savo gamybos pajėgumus, atsižvelgdami į kintantį interesą, taip pat diegti inovacijas. Tai svarbūs gynybos tiekimo grandinės dalyviai, o uždaviniai, kuriuos jiems tenka spręsti, gali turėti įtakos plėtojimo programų sėkmei. Be to, tokie uždaviniai gali iškilti ne tik plėtojimo etapu, bet ir per vėlesnius viešuosius pirkimus.

Pajėgumus plėtoja ne tik dideli sistemų teikėjai, veikiantys kaip pirminiai rangovai, bet ir MVĮ ir vidutinės kapitalizacijos įmonės, kurios dažnai veikia kaip subrangovės. Taigi procese

¹⁴ Reikėtų pažymėti, kad tam, kad Komisija galėtų teikti tam tikras paslaugas, pvz., finansines paslaugas, jai reikėtų įgaliojimų pagal atitinkamą Europos Teisingumo Teismo praktiką.

¹⁵ Kaip nurodyta Europos gynybos veiksmų plane: „Nacionaliniai kapitalo įnašai į pajėgumų finansavimo krypties biudžetą pagal Stabilumo ir augimo paktą bus laikomi vienkartinėmis priemonėmis, tai reiškia, kad jie bus neįtraukti į struktūrinius fiskalinius veiksmus, kuriuos valstybės narės turėtų atlikti. Taip pat bus vertinamos garantijos, jei jos turi įtakos deficitui ir (arba) skolai.“

dažnai dalyvauja visa grandinė tarpusavyje susijusių įmonių. Jei vienas grandinės elementas patiria finansavimo sunkumų ir negali suteikti įmonės investicijų arba gauti pakankamo apyvartinio kapitalo, gali padidėti bendros plėtojimo sąnaudos ir (arba) gamybos ribinės sąnaudos. Dėl to gali atsirasti pajėgumų plėtojimo ir viešųjų pirkimų vėlavimų.

Be to, atsižvelgiant į naujus technologinius uždavinius šiame sektoriuje (nuo dirbtinio intelekto iki robotizavimo), inovacijas gynybos technologijų srityje dažnai paskatina pradedančiosios įmonės, kai kuriais atvejais daugiausia dėmesio skiriančios ne gynybos sričiai. Tinkamos finansinės priemonės, pavyzdžiui, rizikos kapitalas arba nuosavas kapitalas gali padėti plėtoti konkurencingas Europos technologijas, itin svarbias siekiant užtikrinti Europos saugumą ir strateginį autonomiškumą.

Siekiant išnaudoti su MVĮ ir mažesniais subrangovais susijusias galimybes, tiek pagal mokslinių tyrimų finansavimo kryptį, tiek pagal pajėgumų finansavimo kryptį bus pasitelktos visos Europos gynybos fondo priemonės. Tiek parengiamieji veiksmai, tiek būsima ES gynybos mokslinių tyrimų programa pritrauks nemažai dalyvių, įskaitant MVĮ. Europos gynybos pramonės plėtros programa padės užtikrinti, kad dalis bendro biudžeto būtų skiriama projektams, kuriuose MVĮ gali dalyvauti tarpvalstybiniu lygmeniu. Taigi pagal programą bus remiamas MVĮ įtraukimas į Europos tiekimo grandines.

Nors nemažai nuveikta siekiant padėti MVĮ ir subtiekejams patekti į tarpvalstybinę rinką ir palengvinti jų integraciją į esamas ar naujai nusistovėjusias tiekimo grandines, tiek Europos, tiek nacionaliniu lygmeniu reikia dėti daugiau pastangų. Reikia įvairių priemonių, lengvinančių tarpvalstybinę prieigą prie rinkos, įskaitant priemones, kuriomis:

- mažinamas susiskaidymas ir gerinamas gynybos srities bendrosios rinkos veikimas;
- teikiama parama pagal Europos struktūrinius ir investicijų fondus arba centralizuotai valdomas ES programas;
- toliau sudaromos palankesnės sąlygos gauti finansavimą iš Europos investicijų banko, Europos investicijų fondo ir kitų veikėjų, įskaitant nacionalinius skatinamojo finansavimo bankus, kurie paskolų teikimo politiką vykdo ypatingą dėmesį skirdami inovacijoms, pasitelkdami tokias priemones kaip nuosavas ir rizikos kapitalas, taip pat
- skatinama kurti regionines grupes naudojantis Europos su gynyba susijusių regionų tinklu¹⁶.

Finansinės priemonės MVĮ ir vidutinės kapitalizacijos įmonėms remti

Pagal Komisijos pasiūlytą Gynybos pramonės plėtros programą numatyta galimybė teikti finansines priemones MVĮ ir vidutinės kapitalizacijos įmonėms remti, kad būtų sumažintas atotrūkis tarp mokslinių tyrimų ir technologinės plėtros. Šios finansinės priemonės galėtų būti įgyvendinamos kartu su EIB grupe (įskaitant EIF novatoriškų MVĮ ir pradedančiųjų įmonių reikmėms) ar kitais atitinkamais partneriais.

Siekdama padėti naudotis naujomis galimybėmis įvairiose tiekimo grandinės dalyse, atsižvelgdama į savo vidaus apribojimus, EIB grupė jau remia investicijas į saugumą ir gynybą, visų pirma šiose trijose srityse: i) dvejojimo naudojimo technologijų, įskaitant kibernetinį saugumą ir vakcinas, mokslinių tyrimų, technologinės plėtros ir inovacijų, jeigu šias investicijas skatina jų komercializacija civiliniais tikslais; ii) fizinės infrastruktūros apsaugos, pvz., stebėjimo ir prieigos kontrolės energetikos, transporto ir miestų sektoriuose ir iii) telekomunikacijų bei informacijos infrastruktūros, įskaitant (fiksotojo, judriojo ir

¹⁶ <https://www.endr.eu/>

palydovinio) plačiajuosčio ryšio tinklus, duomenų centrus ir informacines sistemas. Europos investicijų fondas neseniai parengė susitarimus rizikos kapitalo srityje, siekdamas paremti pradedančiąsias įmones saugumo ir gynybos srityse. EIB toliau didins savo įnašą į ES saugumo ir gynybos darbotvarkę. Visų pirma jis labiau rems dvejopo naudojimo technologijas, skirs daugiau lėšų civilinės saugos priemonėms, kuriomis, pvz., stiprinama fizinė, kibernetinė ir biologinė gynybos infrastruktūra, taip pat remis investicijas, kuriomis papildoma saugumo ir gynybos veikla. Antruoju etapu bankas, atsižvelgdamas į būtinus savo visa apimančios politikos pakeitimus, sukurs patikimą deramo patikrinimo sistemą, siekdamas paremti investicijas į saugumo sektorių Sąjungoje.

Tais atvejais, kai dėl skolinimo apribojimų galimybės gauti finansavimą tam tikrai su gynyba susijusiai veiklai ribotos, reikėtų papildomai išnagrinėti, kaip nacionaliniai ir regioniniai skatinamojo finansavimo bankai galėtų taikyti atitinkamas finansines priemones ir taip pagerinti MVĮ galimybes patekti į tiekimo grandines ir gauti reikiamą finansavimą. Ne vienas šių skatinamojo finansavimo bankų jau gali aktyviai remti projektus nacionalinės gynybos srityje ir tai jau daro. Tarp remiamų projektų pavyzdžių – viešojo ir privačiojo sektorių struktūros karinėms paslaugoms bei kariniai pajėgumai, kaip antai šarvuotos transporto priemonės. Komisija nagrinės, kaip būtų galima geriausiai taikyti atitinkamas finansines priemones pagal kitą daugiamečią finansinę programą.

Struktūrinių fondų naudojimas ir pažangi specializacija

Sąjungos finansavimo programos, visų pirma Europos struktūriniai ir investicijų fondai, taip pat gali padėti skatinti integruotas tiekimo grandines. Kaip nurodyta Europos gynybos veiksmų plane, Komisija siekia užtikrinti finansavimo struktūrinių fondų teikiamas galimybes, kuriomis valstybės narės galėtų naudotis gynybos sektoriuje, jei projektams siekiama atitinkamo fondo tikslų:

- i) bendrai finansuoti gamybinių investicijų projektus ir
- ii) remti gynybos tiekimo grandinių modernizavimą.

Gynybos pramonė gali padėti siekti Europos struktūrinių ir investicijų fondų tikslų ir uždavinių, pavyzdžiui, skatinti regionų ekonominę plėtrą, kuriai būdingas didelis investicijų didinamasis poveikis įgūdžiams, darbo vietų kūrimui ir technologinei bei ekonominei plėtrai.

Europos regioninės plėtros fondas (ERPF) gali remti investicijas, skirtas MVĮ, vykdančioms veiklą gynybos sektoriuje arba su juo susijusioms, jeigu jos siekia pagrindinio tikslo stiprinti Europos Sąjungos ekonominę, socialinę ir teritorinę sanglaudą, patenka į ERPF paramos teikimo sritį ir prisideda prie esamų teminių tikslų¹⁷.

Pavyzdžiui, investicijos į su gynyba susijusių mokslinių tyrimų ir inovacijų diegimo veiklą, skirtą naujoms technologijoms plėtoti ir kurti, yra tinkamos finansuoti iš ERPF, ypač tais atvejais, kai jos susijusios su pažangiosios specializacijos įgyvendinimu, jeigu pagrindinis investicijų tikslas yra prisidėti prie Sąjungos ekonominės, socialinės ir teritorinės sanglaudos.

Tolesni veiksmai, kurių tikslas – remti gynybos sektoriaus MVĮ

Komisija imsis tolesnių veiksmų, atsižvelgdama į 2016 m. lapkričio 30 d. paskelbtą ekspertų grupės dėl MVĮ galimybių sudaryti tarpvalstybinės gynybos ir saugumo srities sutartis ataskaitą. Komisija priims rekomendacijas, skirtas valstybėms narėms ir jų perkančiosioms organizacijoms, kad paremtų MVĮ ir subtiekejus įvairiose srityse. Be kita ko, Komisija nurodys, kokiais

¹⁷ Kaip nustatyta Reglamente (EB) Nr. 1301/2013.

- konkrečiais veiksmais viešųjų pirkimų institucijos galėtų palengvinti tarpvalstybinį ir MVĮ bei vidutinės kapitalizacijos įmonių dalyvavimą gynybos srities viešųjų pirkimų procedūrose. Pvz., būtų galima teikti išankstinę informaciją apie ilgalaikius planus ir prioritetus, naudoti išankstinę viešųjų pirkimų reklamą, nustatyti viešųjų pirkimų procedūras, kuriomis būtų lengvinamas tarpvalstybinis ir MVĮ dalyvavimas, rengti tiekėjų arba paslaugų teikėjų mokymus ir pan.
- Be to, rekomendacijose bus nurodytos konkrečios pramonės politikos priemonės, pavyzdžiui, finansavimo schemų plėtojimas, atsižvelgiant į gynybos srities MVĮ poreikius, informavimas apie MVĮ ir jų gynybos pajėgumus, gynybos srities branduolių kūrimo rėmimas, įgūdžių ugdymas, MTTP projektų rėmimas ir vykdymas, taip pat MVĮ dalyvavimo rėmimas.

Šios rekomendacijos turėtų būti priimtose iki 2017 m. pabaigos, jau pradėtos diskusijos su valstybėmis narėmis. Į rekomendacijas bus atsižvelgiama bendradarbiaujant su pramone, siekiant nustatyti geriausią praktiką visose tiekimo grandinėse ir kurti konkurencingas įmones ir pačius geriausius produktus, o kartu – suteikti galimybių sub tiekėjams visoje Europoje, nepaisant jų buvimo vietos. Komisija tikisi, kad šiame procese aktyviai dalyvaus pramonės sektorius, ypač pagrindiniai rangovai.

Tolesni veiksmai

- Europos gynybos pramonės plėtros programos biudžeto dalis, skirta projektams, suteikiantiems galimybę MVĮ dalyvauti tarpvalstybiniu lygmeniu.
- Rengiant pasiūlymus pagal kitą daugiametę finansinę programą reikia apsvarstyti MVĮ tarpvalstybinį dalyvavimą ir tikslines finansines priemones.
- EIB grupė trumpuoju laikotarpiu padidins paramą dvejojo naudojimo technologijoms, daugiau lėšų skirs civilinės saugos priemonėms, taip pat remis investicijas, kuriomis papildoma saugumo ir gynybos veikla. Antruoju etapu bankas, atsižvelgdamas į būtinus savo visa apimančios politikos pakeitimus, sukurs patikimą deramo patikrinimo sistemą, siekdamas paremti investicijas į saugumo sektorių Sąjungoje.
- Tais atvejais, kai dėl skolinimo apribojimų galimybės gauti finansavimą tam tikrai su gynyba susijusiai veiklai ribotos, bus pagal kitą daugiametę finansinę programą nagrinėjama, kaip nacionaliniai ir regioniniai skatinamojo finansavimo bankai galėtų taikyti atitinkamas finansines priemones ir taip pagerinti MVĮ galimybes patekti į tiekimo grandines. .
- Reikia geriau informuoti apie ES finansavimo programų, taip pat nacionalinių arba regioninių skatinamojo finansavimo bankų teikiamas galimybes.
- Kartu su pramone reikia plėtoti gerąją praktiką visoje tiekimo grandinėje.

IŠVADA

Europos gynybos fondas jau pradeda duoti rezultatų.

Mokslinių tyrimų parengiamieji veiksmai jau vykdomi, pagal mokslinių tyrimų finansavimo kryptį per trejus metus numatoma skirti 90 mln. EUR. Šiandienos pasiūlymu dėl Europos gynybos pramonės plėtros programos pagal pajėgumų finansavimo kryptį bus papildomai suteikta 500 mln. EUR iki 2020 m.; tikimasi, kad nuo 2019 m. bendros investicijos sieks bent 2,5 mlrd. EUR.

Be to, Komisija pristato keletą finansinių priemonių, kurios turėtų netrukus paskatinti valstybes nares kurti bendradarbiavimo projektus. Komisija yra pasirengusi remti konkrečius valstybių narių bendradarbiaujamuosius viešųjų pirkimų projektus.

Taigi Komisija atlieka savo vaidmenį. Dabar Europos Parlamentas ir Taryba turėtų kuo greičiau priimti pasiūlymą. Valstybės narės turėtų 2018 m. nustatyti ir parengti projektus, kurie turėtų būti finansuojami skubos tvarka.

Šie pasiūlymai ir veiksmai yra dalis didelio pokyčio siekiant glaudžiau bendradarbiauti gynybos srityje Europoje. Šis pokytis bus įtrauktas į būsimą daugiametę finansinę programą po 2020 m., pagal kurią Europos gynybos fondas apims pusę bendradarbiaujamųjų gynybos projektų Europoje.

Teikdama šiuos pasiūlymus Komisija padeda kurti Europos Sąjungą, kuri saugo ir gina. Plataus užmojo Europos gynybos fondas padės remti Europos gynybos pramonės konkurencingumą. Jis bus Europos saugumo ir gynybos sąjungos varomoji jėga.

PRIEDAS

Bendradarbiavimo gynybos srityje rėmimas naudojant finansinių priemonių rinkinį

Komisija atliks aktyvų vaidmenį taikant finansinių priemonių rinkinį. Bus sukurtas *ad hoc* komitetas, kurį sudarys valstybės narės ir suinteresuotieji subjektai ir kurio tikslas bus kuo labiau standartizuoti finansinių priemonių rinkinio priemones, kad kiekvieno konkretaus projekto atveju būtų galima jomis sparčiai pasinaudoti. Be to, Komisija įsteigs darbo grupę, kuri prireikus padės valstybėms narėms taikyti finansinių priemonių rinkinį konkrečių bendradarbiaujamųjų viešųjų pirkimų projektų atveju. Taigi Komisija konkrečiai padės valstybėms narėms vykdyti bendradarbiaujamuosius viešųjų pirkimų projektus.

Finansinių priemonių rinkinio standartizavimas

Standartizuojant finansinių priemonių rinkinį bus atsižvelgiama į esamą nacionalinio, daugiašalio ir tarptautinio masto praktiką, sąvokas ir pavyzdžius. Siekiant išvengti dubliavimosi, esamos struktūros ir mechanizmai turėtų būti kuo geriau susieti su finansinių priemonių rinkiniu, tačiau kartu reikėtų apsvarstyti įvairias naudojamos sistemos galimybes.

Biudžeto išteklių sutelkimas

Pagal paprasčiausią metodą valstybės narės, nusprendusios bendradarbiauti dėl gynybos projekto, turėtų į tikslinio biudžeto išteklių sutelkimo mechanizmo nacionalinį skyrių (pvz., banko sąskaitą) pervesti tam tikrą lėšų sumą. Šiomis lėšomis galėtų būti bendrai finansuojami konkretūs bendradarbiavimo projektai su kita (-omis) valstybe (-ėmis) nare (-ėmis). Jau esama išteklių sutelkimo gynybos srityje pavyzdžių arba jie plėtojami, taigi galima susidaryti vaizdą apie galimybes. Visų pirma paprastas sutelkimo mechanizmas taikomas *Organisation Conjointe de Coopération en matière d'Armement's* reikmėms. EGA šiuo metu kuria bendradarbiavimo finansinį mechanizmą¹⁸ – tam tikros rūšies išteklių sutelkimo mechanizmą, kuris, be kita ko, suteiktų galimybę valstybėms narėms keistis vadinamaisiais gražintiniais avansais. Komisija toliau dirbs, visų pirma siekdama išnagrinėti ir įvertinti, koku mastu esami mechanizmai bus derinami su sudėtingesnėmis finansinių priemonių rinkinio priemonėmis.

Sąnaudų padengimo mechanizmas naudojantis specialiosios paskirties finansine įmone

Dėl sąnaudų padengimo būtų gaunama „pajamų“, kurios grįžtų pradiniam investuotojams (t. y. į pajėgumus investavusioms valstybėms narėms). Jei jos būtų sutelktos į specialiosios paskirties įmonę (SPĮ), pinigų srautų struktūra būtų panaši į projekto finansavimo struktūrą. Būtų galima apsvarstyti dvi skirtingas tokios SPĮ finansavimo struktūras: i) nuosavo kapitalo finansavimas: kiekviena prie plėtojimo prisidedanti valstybė narė SPĮ skirtų po vienodą vienkartinę išmoką plėtojimo išlaidoms padengti, atitinkančią dalyvavimą valdant SPĮ kapitalą, arba ii) tarpinis finansavimas: prie plėtojimo prisidedančios valstybės narės taip pat galėtų nuspręsti finansuoti dalį plėtojimo sąnaudų, pateikdamos kapitalo rinkos priemones (pvz., projektų obligacijas), ir taip sumažinti savo pradinį dalyvavimą valdant SPĮ kapitalą. Komisija atliks tolesnį darbą, susijusį su įvairiais instituciniais, finansiniais ir teisiniais aspektais, kurių reikia siekiant sukurti tokias struktūras, įskaitant su projektu susijusias finansines įmones. Taip būtų siekiama sudaryti palankesnes jų naudojimo sąlygas vykdant standartizaciją ir palengvinti keitimąsi patirtimi bei geriausios praktikos pavyzdžiais.

¹⁸ 2017 m. gegužės 18 d. EGA valdančioji taryba priėmė bendradarbiavimo finansinį mechanizmą, kaip EGA A kategorijos *ad hoc* programą. Netrukus bus pradėtos derybos su valstybėmis narėmis dėl susitarimo dėl programos. Jas tikimasi užbaigti per artimiausius mėnesius.

Su projektu susijusio tiekėjų finansavimo garantija

Paskoloms, teikiamoms gynybos srities (sub)rangovams, padengti galėtų būti naudojamos garantijos. Vienas iš būdų suteikti garantijas būtų toks: valstybės narės, dalyvaujančios viešuosiuose pirkimuose, gali suformuoti finansinę įmonę (t. y. SPI), sutelkti įnašus ir taip sukurti garantijų fondą. Išankstinio garantijų fondo finansavimo alternatyva būtų tokia: dalyvaujančios valstybės narės turėtų suteikti papildomas garantijas, kad užtikrintų pakankamą kredito vertės didinimą. Komisija dirbs toliau, visų pirma išnagrinės labiau institucinio bendradarbiavimo su viešosiomis finansų įstaigomis (pvz., skatinamojo finansavimo bankais) taikant finansines priemones (pvz., garantijas) galimybes.

Kitos galimos priemonės

Bendros atsakomybės gynybos sektoriuje pavyzdžių jau yra, visų pirma NATO kontekste (pvz., tarptautinis daugiafunkčių oro tanklaivių laivynas ir Strateginio oro transporto pajėgumų iniciatyva). Iki šiol įgyta patirtis galėtų būti naudingas pagrindas toliau plėtojant į priemonių rinkinį įtrauktinas priemones, galinčias padėti valstybėms narėms prisiimti bendrą atsakomybę. Be to, finansinių priemonių rinkinį būtų naudinga papildyti išperkamosios nuomos susitarimais. Be kita ko, valstybė (-ės) narė (-ės) galėtų nuomotis iš privačiojo sektoriaus įmonės ir (arba) bendrai kontroliuojamos įmonės. Galėtų būti numatyta galimybė nuomotis iš kitos valstybės narės arba trečiosios šalies, visų pirma tais atvejais, kai tos šalys specializuojasi tam tikrų gynybos pajėgumų srityje ir (arba) turi nepanaudotų pajėgumų. Kita galimybė galėtų būti tokia: ES (pvz., Komisija arba Agentūra) galėtų ilgam laikui (kai tai įmanoma pagal Sutartis) nuomotis pajėgumus (pvz., dvejopo naudojimo prekes) iš privačiojo sektoriaus).

Pagalba naudojant finansinių priemonių rinkinį konkrečiame projekte

Komisija sukurs vidaus darbo grupę, kuri bus pasirengusi padėti valstybėms narėms taikyti finansinių priemonių rinkinį. Darbo grupė galės teikti konkrečią su projektais susijusią pagalbą. Toliau pateikta įvairių rūšių paramos, kurią galės teikti vidaus darbo grupė, apžvalga.

